

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

จากแนวทางการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) รูปแบบการศึกษาของไทยเน้นหนักในเรื่องของกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ ด้วยเหตุนี้วิธีการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาโดยอาจารย์ผู้สอน ไม่เน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจะต้องถูกปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส และทุกสถานที่ เครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาดังกล่าว ได้แก่ วัตกรรม และเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

สำหรับประเทศไทยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในระยะแรกได้รับการสนับสนุนจากการสื่อสารแห่งประเทศไทย เพื่อให้ใช้ทางด้านการศึกษาและวิชาการเท่านั้น ต่อมาจึงขยายงานเพื่อการค้าประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตมีมากมายมหาศาล แต่ละแห่งที่เปิดบริการจะเชื่อมโยงติดต่อกันได้ทั่วโลก เช่น การรับส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การรับส่งข้อมูล การพูดคุยผ่านเครือข่าย การติดต่อเพื่อข่าวสาร¹ จากคุณลักษณะเด่นของอินเทอร์เน็ต ที่นำเสนอข้อมูลได้หลายรูปแบบ ทั้งภาพ เสียง ตัวอักษร และภาพเคลื่อนไหว ทำให้สถาบันการศึกษาได้มีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีเนื้อหา ข้อมูลต่างๆ รวมทั้งรูปแบบการติดต่อสื่อสารอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตทั้งหมด จัดเป็นรูปแบบการศึกษาทางไกลรูปแบบหนึ่ง ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถศึกษาได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา การเดินทางเพื่อไปศึกษา ทั้งยังเป็นแนวทางที่จะสนับสนุนนโยบายการศึกษาของชาติที่ต้องการให้มีการจัดการศึกษาที่เท่าเทียมกันทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามการใช้สื่อและเทคโนโลยีจำเป็นต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงจะสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

¹ ชื่น ภู่วรรณ, อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้เริ่มต้น (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ซีเอ็ด, 2538), หน้า 13-14.

Jonassen (1996) ได้สรุปหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต 5 ประการดังนี้คือ²

1. ในการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปแล้ว ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน และอาจารย์ผู้สอน สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างความกระตือรือร้นกับการเรียนการสอน โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เรียนได้ตลอดเวลาในขณะที่กำลังศึกษา ผู้เรียนที่เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งซักถามข้อข้องใจกับผู้อื่นได้ทันที และอาจารย์สามารถมอบหมายงานส่งผ่านอินเทอร์เน็ต เมื่อผู้เรียนได้รับมอบหมายก็จะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายและส่งผ่านอินเทอร์เน็ตกลับไปยังอาจารย์ผู้สอน หลังจากนั้นอาจารย์ผู้สอนสามารถตรวจและให้คะแนน พร้อมทั้งส่งผลกลับไปยังผู้เรียนได้ในเวลาอันรวดเร็ว

2. การจัดการเรียนการสอนควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนาความคิดความเข้าใจ ได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์เป็นทีม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เป็นการพัฒนาการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้และการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นมาประกอบเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด ผู้เรียนที่เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตแม้ว่าจะอยู่คนละพื้นที่ แต่ด้วยความสามารถของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกไว้ด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทันทีทันใด เช่น การใช้บริการสนทนาแบบออนไลน์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนติดต่อสื่อสารกันได้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึงผู้เรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่

3. ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) หลีกเลี่ยงการกำกับให้อาจารย์ผู้สอนป้อนข้อมูลหรือคำตอบ ผู้เรียนควรเป็นผู้ขวนขวายใฝ่หาความรู้ต่างๆ เอง โดยการแนะนำของอาจารย์ผู้สอน เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่าอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถหาข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว จากแหล่งข้อมูลทั่วโลก เป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้

4. การให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยทันทีทันใดช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถของตน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับแนวทาง วิธีการ หรือพฤติกรรมให้ถูกต้องได้ ผู้เรียนที่เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถได้รับผลย้อนกลับ ทั้งจากอาจารย์ผู้สอนเองหรือแม้กระทั่งจากผู้เรียนคนอื่นๆ ได้ทันทีทันใดแม้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะไม่ได้นั่งเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้ากันก็ตาม

² Jonassen, David H., *Computer in the classroom: mindtools for critical thinking*. (NJ : Prentice-Hall, 1996), P.162-163.

5. ควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีขีดจำกัด สำหรับบุคคลที่ใฝ่หาความรู้ การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นการขยายโอกาสให้กับทุกๆ คนที่สนใจศึกษาเนื่องจากผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเรียน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ผู้ที่สนใจสามารถเรียนได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตนี้มีคุณลักษณะที่ช่วยสนับสนุน หลักพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ประการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุที่การจัดการเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีโครงสร้างต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ทำให้ผู้บริหารทางการศึกษา ต้องวางแผน พัฒนา สร้างผลผลิตและการกระจายหรือถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในการสอนจึงเป็นการเพิ่มภาระงานที่ไม่คุ้นเคยสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน อีกทั้งต้องเกี่ยวข้องกับนโยบายระดับสากลและระดับชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

Relan และ Gillani ได้ทำการเปรียบเทียบการเรียนการสอน ผ่านอินเทอร์เน็ตและการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ในชั้นเรียนดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมในชั้นเรียน การเรียนการสอนถูกจำกัดอยู่ในห้องเรียน ซึ่งมีพื้นที่จำกัดตามสภาพแวดล้อม อาทิ ห้องเรียน อาคารเรียน และ โรงเรียน ผู้เรียนจะต้องเดินทางเพื่อไปศึกษาตามเวลาที่กำหนด

2. การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตส่งเสริมแนววิธีเพื่อการสื่อสารในสังคม เพื่อให้มีการศึกษาค้นคว้าที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสาร เสาะแสวงหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ค้นหา ซึ่งในกรณีนี้อาจทำได้ค่อนข้างยากในการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ในชั้นเรียน

3. ผู้ที่เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลกได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วข้อมูลที่นำเสนอบนอินเทอร์เน็ตยังมีความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้หนังสือหรือตำราเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า อาจไม่มีความทันสมัยและไม่หลากหลายเท่ากับข้อมูลที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต

4. การจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการศึกษาทางไกล ไร้ขอบเขต และลดค่าใช้จ่าย มีอิสระด้านเวลาและปริมาณของข้อมูล และมีความเป็นส่วนตัวอีกด้วย

³ Moore, Michael and Kearsley, Greg. *Distance Education a System Veiw*. 1996, P.1-10.

⁴ Relan, A. & Gillani, B.B., *Web-Based Instruction and the traditional classroom : Similarities and differences*. 1995, P.14.

5. การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตส่งเสริมความแตกต่างรายบุคคลของผู้เรียน ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนด้วยตนเอง โดยสามารถศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล กำหนดเวลาในการศึกษา เลือกที่จะติดต่อสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมในชั้นเรียนซึ่งกระบวนการในการเรียนการสอนได้ถูกกำหนดขึ้น โดยอาจารย์ผู้สอน

จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใดก็ตาม อีกทั้งยังสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนไม่หาความรู้ได้มากยิ่งขึ้น รับรู้ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นแทนการจำกัดด้านเวลาและสถานที่เรียน⁵ อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นกับการออกแบบและพัฒนาเว็บเพจเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้ยอมรับกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั้งในส่วนของการติดต่อสื่อสารและกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์ต้องปรับรูปแบบให้สนองต่อการเรียนรู้มากที่สุด รูปแบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Education) จึงมีแนวโน้มไปสู่รูปแบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) มากยิ่งขึ้น⁶

ดังนั้น การเรียนการสอนด้วยอินเทอร์เน็ต อาจารย์ผู้สอนจะต้องสำรวจแหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ตก่อนว่ามีอยู่ที่ใดบ้างแล้วจึงสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้⁷ ซึ่งอาจารย์จะเป็นบุคคลสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบการศึกษาทางไกลหรือในระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนสามารถใช้ระบบอินเทอร์เน็ตศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและใช้เป็นแหล่งค้นคว้าด้านวิชาการเพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาเผยแพร่แก่นักศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในโลกปัจจุบัน

เนื่องจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคเหนือ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่ไม่ได้อยู่ในส่วนของวิทยาเขตหลัก เช่น คณะเกษตรศาสตร์เปิดสอนที่ ต.แม่เหียะ อ.หางดง จ.เชียงใหม่ และการสอนระดับปริญญาโทบางสาขาที่ จ.ลำปาง จ.พะเยา และจ.เชียงราย ซึ่งสามารถนำเอาระบบอินเทอร์เน็ต

⁵ Brown, J.S., Collins, A., & Duguid, "Situated cognition and the culture of learning", *Educational Researcher*. 1989, P. 32-42.

⁶ Kearsley, Greg. "A Critique, Educational Technology", *Educational Technology*. (March – April, 1998), P.47-51.

⁷ ประจิด อินทะกนก, "การเรียนการสอนด้วยอินเทอร์เน็ต", *วารสารการศึกษาศึกษา*. (ก.ค., 2542), หน้า 48-51.

มาใช้ในการจัดระบบการเรียนการสอนและการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนทางไกลได้อย่างมาก ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่ามีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสนับสนุนการเรียนการสอนมากเพียงใด และใช้ในด้านใด รวมทั้งปัญหาของการใช้อินเทอร์เน็ตและความต้องการเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้อินเทอร์เน็ต ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ทำให้ทราบความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่